

A szerelemről szóló könyv

Nádasdy Ádám: *A vastagbőrű mimóza*. Magvető, Budapest, 2015

Nádasdy Ádámnak *A vastagbőrű mimóza* című könyve alcíme szerint írásokat tartalmaz melegekről, melegségről. A könyvhöz Esterházy Péter írt ajánló fülszöveget, amelyben Nádasdyt nagy szerelmi írónak mondja, minthogy *A vastagbőrű mimóza* valóban a szerelemről szól, mégpedig az azonos neműek, a meleg szerelmi életéről, holott a közhiedelem szerint a meleg nem is élnek szerelmi életet, valójában csak az élvezetet hásszák, amely élvezet nem igazán sorolható a szerelem jelzői sorába, pedig Nádasdy Ádám könyvéből éppen az olvasható ki, hogy a meleg is, mint a heterók, az élvezet mellett igazi szerelmi életet élnek, a szerelemről pedig a könyv egyik írásában az áll, hogy a szerelem olyan érzékeny, mint a virágszirom, olyan törekeny, mint a kristály, „hozzányúlni úgysem lehet, hiszen a homoszexuális szerelmet – gondoljuk még ekkor, kamaszkorunkban – úgysem lehet megvalósítani, mert úgysem életképes. Másfelől megszokjuk, hogy a fantáziáink korlátlanok és feneketlenek, bármit el lehet képzelni, és ezzel fel is készítjük lelkünket a meleg élet elkövetkező fájdalmaira. Mert bizony vannak neki, és nem csak testileg.” Vagyis korán, már kamaszkorban világossá válik a szerelem természetrajza, hogy nem igazán lehet tiltani, vagy a tiltás keserőséggel jár, meg hogy nem igazán lehet hozzányúlni, se tagadni nem lehet, hagyni kell, hogy végigélje a maga választott életét, mert csak így lehet teljes az ember, miközben másoktól különbözik, holott ugyanolyan az élete, mint amazoké, csak egy kicsit más, és ez a más teszi őt kisebbséggé a többséghez viszonyítva. A szerelem az élet nélkülözhetetlen felségterülete, vagy van vagy nincs, legtöbbször van és ritkábban nincs, ha nincs, az valami másnak, tiltásnak, fenyítésnek, megvetésnek tudható be, ha azonban van, akkor a vele járó fájdalmat és szenvedést is el kell viselni, mert a szerelem nem ártatlan, nem ártatlan sem a me-

leg, sem a hetero szerelme, választás elé állítja az embert, és nem mindig sikerül jól választani. Nádasdy Ádám könyve arról beszél, hogy aki választott, jól választott, s ez egyformán érvényes mind a filmrendezőkre, mind a színészekre, mind a juhászokra és a fesztiválózó iskolásokra.

Nádasdy Ádám költő és nyelvész, egyetemi tanár könyve, *A vastagbőrű mimóza*, két részből áll, az első részben korábbi írások olvashatók, főként könyv- és filmismertetések, de a könyvekről csak áttételesen, amennyiben azokból film készült, leginkább melegekről és a melegről szóló film. Nádasdy Ádám nagy filmnéző, de nem sokat törődik a filmek technikai oldalával, azzal sem, hogy milyen szögből fényképezték az egyes jeleneteket, hanem a jelenetekre figyel, arra, hogy miként közeledik egymáshoz két férfi. Külön figyelmet szentel a csóknak, egy helyütt éppen azt mondja, hogy két férfi csókjelenete végett kell és érdemes megnézni egy filmet, máshol meg arról beszél, hogy sűrű meleghangulatú filmekben nincsenek ágyjelenetek, ahogyan nincsenek száguldó autók és üldözések sem, hanem marad a kapcsolat, amely egyformán lehet meleg és hetero is. Nem olyan régóta lehet a melegről nyíltan beszélni, korábban tiltás övezte, mert ha nem bűnnek, de mindenképpen elfajlásnak számított, holott a melegség éppoly adottság, mint a cipőméret, vagy éppen a nyúltság, nem erkölcsös és nem erkölcstelen, van benne valami a természetes adottságokból, s Nádasdy Ádám megfigyelése szerint, már kamaszkorban eldől, hogy valaki meleg lesz vagy sem, mert arról beszél, hogy mennek négyen az utcán, jön velük szemben egy csecses lány, jól megnézik, kommentálják is, közben az egyik fiú mindebben nem vesz részt, mert észre sem vette a lányt, hanem a túloldalon ügyködő rendőr alakját nézte. Máshol meg arról beszél, ismét egy filmet ismertetve, hogy két nyájörző fiatal egy éjszaka egymás mellett alszik, az egyik ráteszi kezét a másik keményre duzzadt farkára, s innen kezdődően szerelmi viszony létesül közöttük, ami akkor sem szűnik meg, amikor a két juhászfiú visszatér a városba, családot alapít, gyerekeik születnek, ám továbbra is találkoznak, és amikor találkoznak, hosszú csókkal fejezik ki az örömeiket. Megint máskor arról beszél, hogy máskülönben jól öltözött és nagy megbecsülésben élő férfiú, akiről mindent feltételezni sem lehet, egy elhagyott vasútállomás végében szopja valakinek a farkát, aki közben bűdös buzinak nevezi, ám a férfi mindezt elviseli, bár nem ez a jellemző, ez akár kirívó esetnek is mondható, de a kirívások mindig sokat tartalmaznak az igazságból.

Ilyen kirívó esetekről alig esik szó a könyvben, említésük csak azt példázza, hogy a meleg életének is vannak árnyoldalai, mint ahogy minden életnek vannak árnyoldalai, a házasesetnek és a családi életnek is. Valójában erről beszélt Nádasdy Ádám akkor, amikor megnyitóbeszédet tar-

tott a 14. budapesti melegfesztiválon 2009 augusztusában. Azzal kezdte a beszédet, hogy megállapította: „Idén 14. alkalommal kerül megrendezésre Budapesten az úgynevezett »Melegfesztivál«, azok fesztiválja, akik *nem* az ellenkező neműekhez vonzódnak. Leszbikusok, melegek, biszexuálisok, transzneműek. Örömmel mondom, hogy ez a fesztivál már ennyi idős, hirdetve a szervezők energiáját, sokak támogató lelkesedését és a város civilizált voltát (még ha ez a civilizáció nem is szeplőtlen).” A megnyitóbeszédben a beszélő nyíltan vállalja a melegségét, egyáltalán nem kendőzi el, hogy maga is a melegek társadalmába tartozik, függetlenül attól, hogy előző életében volt egy házassága, és hogy két remek lánya született. Azt jelenti ez, hogy nyíltan beszél önmagáról, ami azért is figyelemre méltó, mert végre a melegség nem tekinthető tabunak, amiről nem illik beszélni, nem is nagyon szabad beszélni, ami titoknak számít, de olyan titoknak, amelyikről mindenki tudja, hogy titok. A titkolódzás hozzátartozik a melegséghez, sokáig kellett titokban tartani mind a családi, mind a közéletben, mert megbélyegzésnek minősült, holott egyáltalán nem megbélyegzés, hanem az élet természetes velejárója, hiszen statisztikák mutatták ki, hogy a születettek populációjában négy vagy öt százalék születik melegnek, s a meleg gyerekek abban különböznek a nem melegektől, hogy nehezebb hátizsákkal kell megmászniuk a hegycsúcsot. Arról beszélt a megnyitóbeszédben Nádasdy Ádám, hogy „ha visszatekintünk az elmúlt évre, a legjelentősebb esemény a Bejegyzett Élettársi Kapcsolat intézményesítése volt az azonos nemű párok számára. Nagy szó ez – mondja Nádasdy –, különösen a világnak ezen a részén, ahol az emberek félni szoktak minden újítástól, minden változástól.” A környező államok törvényi szabályozásához képest ebben Magyarország élen jár, hiszen ezzel csatlakozott „a világ civilizáltabb részéhez, megelőzve az összes környező országot, még Ausztriát is”. Majd arról beszél, hogy családjában polgári, azaz konzervatív nevelésben részesült, s mindmáig megőrizte konzervatív szemléletét, ami abban is megnyilvánul, hogy nem dicséri az éppen regnáló hatalmat, bár ezúttal el kell ismernie, hogy az élettársi kapcsolat intézményesítésével jót tett a hatalom a civilizálódás rögzös útján. „Eddig három párról tudok, mondja, akik bejegyezték magukat (kettőn ott is voltam, teljesen esküvszerű volt), és elmondásuk szerint az anyakönyvvezetők a legnagyobb ügyszeretettel, és persze érdeklődő kíváncsisággal működtek közre.” Az azonos neműek élettársi kapcsolatának intézményesítése valóban sokat jelent, hiszen azt jelenti, hogy a melegség és a leszbikuság megszűnt tabu lenni, nem kell többé titkolni, ugyanolyan elbírálás alá esik, mint minden más családi kapcsolat, s ezen nemcsak azt kell érteni, hogy többé nem titkolják, hanem azt is, hogy ugyanazok a törvények vonatkoz-

nak rá, mint minden más „normális” kapcsolatra. Félve mondom azt, hogy „normális” kapcsolat, mert Nádasdy Ádám könyvéből éppen az derül ki, az olvasható ki, hogy az azonos neműek kapcsolata egészében normális, normális, mert nem valamilyen külső nyomásra történik, hanem természet adta körülmény, vagyis a melegséget nem lehet örökölni, nem lehet eltanulni, nem lehet megszerezni, a melegség vele születik az emberrel, mint az, hogy valaki balkezes, s ahogyan a balkezességet sem kell tiltani, tiltása személyiségromboláshoz vezethet, úgy a melegséget sem kell tiltani, annál inkább nem, minél közelebről válik megismertté, éppen erről szólnak a könyv második felében olvasható tárcák, vagy tárcanovellák. A tárca igényes műfaj, a legnagyobbak is művelik, mert a vonal alatt közölt írás egyszerre hírlapi és irodalmi közlés is, mert rendszerint van, divatos szóval illetve, referenciális háttere, a tárca az életből veszi a témáját, s Nádasdy Ádám melegekről és a melegségről szóló tárcái, amelyek sorozatosan jelentek meg az *Élet és Irodalom* nevű közéleti hetilapban, s már akkor felkeltették az olvasók figyelmét, mégpedig – s ezt hangsúlyozni kell – nem pusztán a tabu téma feszegetése miatt, hanem éppenséggel azért, mert közel kerültek az irodalomhoz, ahogyan minden tárca közel van az irodalomhoz. Nádasdy Ádám *A vastagbőrű mimóza* című könyvét tehát nemcsak a tiltással, a tabuval való harca miatt kell dicsérni, hanem azért is, mert a taburól lerántva a tiltás leplét egyben irodalmat is teremtett, irodalmat a tárcá, a tárcanovella keretei között.

Esterházy Péter írja *A vastagbőrű mimóza* fűlszövegében: „Nádasdy írásai nem egy részhalmazról szólnak, mondjuk, bátran, ez sem volna kevéssé, ez az emancipációs harc, de nem okvetlenül az irodalomra tartozó ügy (megjegyezvén, hogy nem tudom pontosan, és azt hiszem, nem is tudható, mi tartozik oda, mi nem), hanem rólunk, mindenkiről szólnak. És valóban bátran, de ez a bátorság nem az ő-ből következik, hanem részint a szerző nagyságából, részint a... hát azt hiszem, a szerelemből.”